

פרשת בשלח

מזויינים. ותמוה לכאורה לאיזה צורך לקחו כלי זיין והא כל המעשים היו רק בנס. אבל הוא חדוש גדול שידעו שאין גס דוקא כשלא יעשו כלום והם יפלו לפניהם, אלא ידע האדם שאף כשיעשה כל השתדלות שבידו מ"מ הכל הוא רק מעשי השי"ת שהוא איש המלחמה ולה' הישועה, ולכן לקחו כלי זיין. וצידה לא לקחו, מכיון שא"א ליקח צידה לזמן גדול ומוכרחים לסמוך על הנס בזמן שיכלה מה שלקחו, לכן לא לקחו כלום, ומה שלקחו היה רק שיירי מצות מפני חביבות המצות.

ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע וגו' [יג יט]. לכאורה נמצא שמקטין מצות משה בזה כיון דהי' מוכרח ליקח עצמותיו שבל"ז לא יכלו לצאת ממצרים, וא"כ למה מפורש במשנה סוטה [פ"א מ"ט] שמצד מצוה זו זכה שנקבר ע"י הקב"ה בעצמו. אבל הנכון לע"ד שנותן טעם על שזכה יוסף שיתעסק בו משה לבדו, דהא דאי לא חשד ח"ו יוסף את ישראל שלא יעסקו בו ויהיו כפויי טובה ח"ו, וכמפורש בגמ' סוטה [יג ב] ופי ישראל לא היו מתעסקין בו אי לאו משה, אלמא שאסור לחשוד את ישראל ח"ו בזה, וא"כ למה הוצרך להשביעם. אבל הי' זה מצד שיוסף בענותנותו היתירה לא חשב כלל שצריכין להכיר לו טובה בעד זה, שהרי למחי' נשלח וזה הי' מטרתו, ואיזה הכרת טובה צריך לקבל מהם לכן הוצרך להשביעם. וזה הי' גדלותו של יוסף שמשה בעצמו עסק בו מחמת זה משום שכבודו בגדולים כמותו ג"כ במדת הענוה כמותו. ואולי

פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה [יג יז]. תמוה מאוד וכי אין הקב"ה יכול לעשות שלא ילחמו כיון שהיו עם ישראל יראים. אך י"ל משום דלא רצה הקב"ה לקחת הבחירה מהפלשתים שודאי ירצו להלחם, ולעשות גם שישראל ינצחו ויהרגו את הפלשתים, היה זה קודם הזמן שעדיין לא נתמלא סאתם, אך דאי יכול הקב"ה לעשות גם כמו בים שהמצרים ירו חצים ובליסטראות וישראל לא הוזקו בזה כפרש"י [להלן יט ד] שהמלאך קבלם והיה טוב שמהפלשתים לא יקח בהירתם וישראל לא יוזקו, ובודאי היה הקב"ה עושה גם כזה אם לא היו יראים והיו בוטחים בקב"ה שכיון שהוציאתם ממצרים לא הוציאתם ליהרג אלא להביאתם לארץ ישראל כהבטחתו, אבל כיון שידע הקב"ה שיפחדו אין ראויין לנס גדול זה, ולכן הסב אותם דרך המדבר.

וכעין זה בארתי [דברים ח ג] מה שבתהילים [עח כ] מפורש שגם חטאו בבקשת לחם, והוא משום דמצד הבטחון הגדול שודאי יקיים הקב"ה הבטחתו לא היו צריכים אף לבקש הלחם, משום שהיה נעשה להם גם שלא יצטרכו לאכול כלל, אבל כיון שעינו עזמן ע"ז שידעו שכלה הלחם ולא עמדו בנסיון זה, לא זכו לנס זה, ולכן וירעיבך והוצרך להאכיל להם הזן, אף שג"כ גם אבל לא גם גדול כבלא אכילה כלל. וראיה אמר בקרא בפ' עקב [ח ד] סמוך לזה שמלתך לא בלתה, שכיון שלא בקשו זה לא הוצרכו לבגדים, וכן הוא בויצמא העם [להלן יז ג], כי קודם שרבו לא צמאו כלל, אבל כיון שרבו לא זכו לנס גדול כזה בלא מים, הוצרכו להבאר.

וחמישים עלו בני ישראל מארץ מצרים [יג יח]. פרש"י אין חמושים אלא

* נאמר בהספד על הגאון רבי משה הלוי סאלאוויצ'ק זצ"ל.

וירא ישראל את היד הגדולה וגוי' [יד לא].
 וירא ישראל את היד הגדולה נאמר אחר
 וירא ישראל את מצרים מת, והרי היד הגדולה
 ראו תיכף בבקיעת הים ושנעשה ליבשה. אבל
 הענין הוא דאם לא מתו המצרים והיו ג"כ
 הולכין אחריהם ביבשה היה נמצא שהיו הנסים
 לבטלה, ורק שהראה שהוא כל יכול, שזה אין
 להחשיב יד גדולה, כי ודאי האמינו גם מתחילה
 שהבורא עולם יכול לעשות כפי מה שרוצה,
 אבל טעו שח"ו אינו עושה דין ברשעים, ולכן
 כשראו שנעשה הים ליבשה רק להצילם ובאותה
 שעה דן את המצרים, ראו שהיא יד גדולה
 לעשות דין ברשעים ורחמים לצדיקים, שרק זה
 נחשב לגדולה כפרש"י.

ואנדרו [טו ב]. פרש"י שלושה פירושים
 (א) מהתרגום שהוא לבנות מקדש לשון
 גוה שאנו. (ב) התנאה במצוות סוכה נאה לולב
 נאה ס"ת נאה. (ג) לספר גויו ושבתו. ונראה
 שכולן תלויין זה בזה, דחזינן בחיי הגשם
 שהדירה שהוא עיקר אצל האדם בחייו הוא
 עושה נאה ויפה, כמאמרם [ברכות גז ב] דירה
 נאה מרחיבה דעתו של האדם, וכן הוא בכלי
 הבית שהם ג"כ עיקר בחיים, וכן האוכל עצמו
 משתדלין שיהיה יפה ונאה, אף שצריכין להוציא
 הוצאות הרבה ע"ז, ולכן את התורה ומצוות
 שהם עיקר חיים שלו יש לו לעשות נאה ויפה,
 ולדקדק בקיומן לא רק לצאת ידי חובה אלא
 לעשות בהדור ובאופן היותר טוב ונאה. וגם
 חזינן שמה שהוא עיקר להאדם, כשיש לו הוא
 משתבח בזה ומספר לחבריו שבת הדבר שהשיג,
 ולכן כשהתורה ומצוות הם עיקר חייו כפי
 שצריך להיות הוא משבח אותם ואת הקב"ה
 המצוה אותם. וכן יש לו להשתבח ע"פ דרך
 הטבע שקיימם כראוי, ורק שיש לו מצד מדת
 ענוה שלא להתפאר, אבל מצד הרצון הטבעי
 יש לו לרצות להתפאר בהם, כמאמר הכתוב
 [ירמיה ט כג] בזאת יתהלל המתהלל השכל

ממנו למד להיות ענו, כדדרשינן [שם כ ב] עמו
 במחיצתו, שלקת עצמותו של יוסף שהוא מדת
 הענוה עמו, היינו שגם הוא עניו כמותו ועוד
 הוסיף יותר ויותר. ונמצא שהוא טעם על
 גדלותו של יוסף שלכן עסק משה בעצמו בו,
 וא"כ אדרבה נתגדל מצותו של משה שעסק
 בצדיק כמותו לכן זכה שיתעסק בו הקב"ה
 בעצמו. נמצא שבקרא זה מסביר שגדלותו של
 האדם אינו העיקר מה שהיו נהנים ומושפעים
 ממנו דהא לא בשביל זה שנהגו כל ישראל
 מיוסף עסק בו משה אלא מצד עצם גדלותו
 בצדקתו ובענותנותו.

1234567 n"ח

לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה
 לפני העם [יג כב]. פרש"י מלמד שעמוד
 הענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים
 לעמוד הענן. גראה דכוונת משלים הוא מסירה,
 דעמוד הענן שהוא שליח השי"ת לשמור את
 בני ישראל מוסר השליחות לעמוד האש ועמוד
 האש מוסר לעמוד הענן, וכן היה בכל העת. וכן
 יש ללמוד אף בזה"ז דמשגיח עלינו השי"ת
 בדרך הסתר מציץ מן החרכים ולא בנסים
 גלויים, ג"כ מסר להשלוחים שמינה השי"ת
 לשמור כל אחד ואחד מישראל, ושימסרו שלוחים
 זל"ז בלא היסח הדעת אף מהשלוחים, דאופן
 ההסתר לפי דרך הטבע, וכמו דאמרינן בתפלה
 שמודים אנו לו על הנסים שעושה עמנו תמיד.

מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו
 [יד טו]. בארתי משום שהרי ודאי יבואו
 לארץ ולא יהרגו במדבר, שהרי לא יעשה נסים
 על חנם. וילפינן מזה שכיון שצריך להרביץ
 תורה דהלא חוב על כל מי שבידו, ואיכא
 הבטחה כי לא תשכח מפני זרעו [דברים לא כא],
 יש לבטוח ע"ז וליסד ישיבות להרביץ תורה,
 אף שמדרך הטבע אינו רואה איך אפשר לו
 לייסד הישיבה, אשר צריך ע"ז הוצאה גדולה,
 אבל רשאי ומחוייב לסמוך שודאי יצליח כי זהו
 רצונו יתברך.